

Zmagovalec Luka Karničar: vzponi so popili veliko tekočine, ki jo je bilo treba nadomestiti.

ki so tekmovali v treh kategorijah, v moški, ženski in mešani konkurenci.

Start je bil ob hotelu na Zelenici (1050 m), od koder se je bilo treba s smučmi, na katere so tekmovalci pritrtili pse, po celem snegu in zunaj urejenega smučišča po plazu pod Begunjsico povzpeli na nadmorsko višino približno 1580 metrov. To je bil hud in hiter vzpon, ki je marsikateri ekipi pobral precej moči.

Temu je sledil veleslalom na progi z višinsko razliko približno 80 metrov, kjer so merili čase.

Po krajšem počitku in obilnem prigrizku je sledil sprint na približno tri kilometre dolgem vzponu z nekako 300 višinskimi metri, kjer so prav tako merili čase.

Ko so tekmovalci pripeljali na cilj te preizkušnje, ki je bila na nadmorski višini približno 1800 metrov, so se še nekoliko vzpeli, nato pa prosto smučali do točke, kjer je bil start za sprint.

Vreme je bilo sončno in toplo, tekmovalci si je ogledalo približno sto gledalcev.

Vodja tekmovanja je bil **Marjan Gros-Torta**, tehnični vodja **Marjan Salberger ml.**, za varnost so skrbeli člani Postaje GRS Trzič, nagrade so prispevali Promontana iz Trziča, Salewa iz Italije in Silvretta iz Nemčije.

PRED LETOM DNI SO POD MOJSTROVKO NAŠLI JASNO BRATANIČ IN STANETA BELAKA-ŠRAUFA

ZADNJI VZPON

BORIS BERTONCELJ

Jasna Bratanič in **Stane Belak-Šrauf** sta 24. decembra 1995 odšla v gore in se nista vrnila. Gorsko reševalno službo je o pogrešanih obvestila sestra pogrešane alpinistke.

Nihče ni vedel, kam sta šla. Stekla je poizvedovalna akcija, v katero so se vključili prijatelji, znanci, posamezne postaje GRS in radiesteziisti.

Na vsako možno izhodišče, dostopno z avtomobilom, je šel kdo pogledat. Tako v Logarsko dolino, na Jezerško, v Kamniško Bistrico, Tamar, Vrata, Krmo, Kot, Bohinj. Poizvedovalna akcija se je razširila tudi v Avstrijo, pod Veliki Klek, v Malnitz..., vendar uspeha ni bilo. Reševalne službe Švice, Francije in Italije so bile naprošene, da pregledajo svoja območja.

Po novem letu je nekdo na parkirnem prostoru pri 17. ovinku ceste na Vrščič odkril do nerazpoznavnosti zameden Šraufov avtomobil. V njem je bilo napisano sporočilo: Nad Šitom glava—Mala Mojstrovka—Vrati-ca—Vrščič.

Na vseh plazovih pod Malo Mojstrovko in Nad Šitom glavo je takoj stekla velika iskalna akcija. Večdnevno iskanje je bilo zaradi poslabšanja vremena in novih obilnejših padavin prekinjeno oziroma prestavljeno na poznejši čas, ko bo sneg skopnel.

Od januarja do maja so prijatelji, znanci, sosede, soplezalci in reševalci vsako izboljšanje vremena izkoristili za to, da so šli na Vrščič ter okoli vrhov iskali kakšno znamenje, kje bi lahko bila pogrešana.

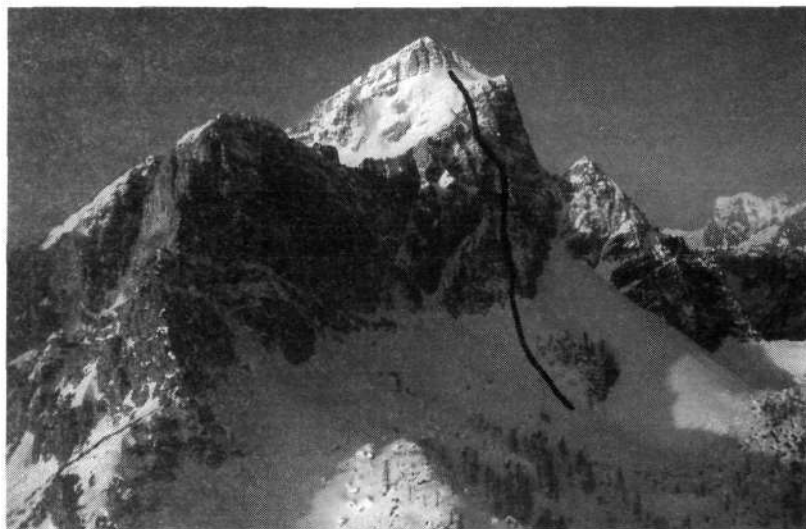
V soboto, 18. maja 1996, sedim na balvanu nad Malo Pišnico ter zrem v severno steno Male Mojstrovke. Oko odkrije izrazito vpadnico, ki sega od vrha do tal in se konča v globeli. Tu sta in nikjer drugje! To misel povem na postaji policije. Poskušam vzpostaviti stik z načelnikom GRS Kranjska Gora, a ga po radijski zvezi ne moremo dobiti.

Odidem v Mojstrano, kjer z načelnikom GRS Mojstrana pregledava stare plezalne vodnike s sliko ostenja Male Mojstrovke. Dogovoriva se, da bo nekaj prostovoljcev v nedeljo prišlo na plaz pod Hanzovo potjo na Malo Mojstrovko. Enako se dogovorim tudi v Radovljici. Potem telefoniram v Ljubljano in izvem, da bo naša postaja tako in tako imela vajo na Vrščiču in se bomo dobili na plazu.

Odidem v Ribno in narežem meter dolge leskove šibe z velikimi zelenimi listi za označevanje plazu. Zjutraj ob 5. uri sem že na plazu. Na noge si pritrdim aluminijaste krplice zaradi lažje hoje po plazovini. Označil sem meje plazu: 280 metrov v dolžino, v širino zgoraj 80 metrov, spodaj 90 metrov. Višinska razlika od vstopa v kamin do konca plazu v globeli je bila 160 metrov. Skupno je bilo treba preiskati 22.400 kvadratnih metrov.

Na vrhu plazu, malo pod Kaminsko smerjo, sem pri majhnem macesnu v snegu opazil del odtrganega hladnega pasu. Pomislil sem, da je nov pas odtrgalo pri padcu z vrha stene, vendar dokaza za to ni bilo.

Reševalci so prihajali. Pričakoval sem, da bomo skupaj preiskali vrhnji del plazu pri malem macesnu. Pa ni bilo tako. Bili so izvidniki, ki naj bi pregledali vse plezalne

Levo Nad Šitom glava, desno Mojstrovka ter v njej označena pot plazju, ki je nosil nesrečna plezalec.

smeri v bližini. Bilo je nekaj hude krvi zaradi sondiranja in iskanja, pa so jo mimoidoči italijanski planinci z eno potezo umirili: enemu od njih se je udrl v snegu. Ko je potegnil nogo ven, je bil spodaj nahrbtnik. Dokaz, da sta pogrešana v tem plazju, je bil na dlani.

Mrzlično sem odkopal nahrbtnik, ki je bil v snegu tako, kot bi ga nekdo imel na ramah. Z nahrbtnika sta dve pomožni vrvici vodili poševno v sneg. Zato je bilo potrebno kopati še naprej. Na vrvici sta bila privezana cepin in snežno kladivo. Izkazalo se je, da je bil nahrbtnik Jasnin. Pri padcu iz kamina je strgalo trak, ki ga je imela pripetega okoli pasu, in nahrbtnik ji je odtrgalo z ramen. Istočasno je spustila kladivo in cepin, ki sta na pomožni vrvici delovala kot sidro. Zaustavljala sta nahrbtnik in povzročila, da je prišel v višjo plast, takrat mogoče celo na površino.

Izvidniki so se z vseh strani vračali, prihajali so tudi reševalci iz Kranjske Gore. Utrujen sem predčasno zapustil prizorišče. Sveže in mlajše moči so pričele načrtno preiskovati, sondirati, kopati.

Nedelja popoldne in ponedeljek nista prinesla nobenega rezultata. Odločili so se, da bodo prenehali delati in počakali, da debela snežna odeja skopni.

V ponedeljek popoldne pokličem prijatelja **Frenka Kogovška**, reševalca in vodnika labradorke Luce in zlatega prinašalca Jandija. Dogovoriva se, da bova v torek, 21. 5. 1996, iskala sama. Ob 5. uri zjutraj sem že na plazju. Vesel kmalu zagledam prijatelja, ki ga spremljata oba psa. Takoj pričnem delati. Najprej natančno preiščemo zgornji konec, od vstopa v kamin do malega macesna. Nič! Nato se pomikamo od zgoraj navzdol. Po petih urah sistematičnega iskanja tudi po že presondiranem plazju najdemo Jasno.

Zopet je stekla večja akcija, ki kljub prizadevanju ni dala rezultatov. Trajala je dva dni.

V petek, 24. 5. 1996, je na plaz prišel **Jure Jeršin**, reševalec in vodnik mladega psa Arija. Pes, ki je bil na

ponesrečenega očitno zapomnil. Šraufa je našel en meter zunaj označenega plazju. To me je zelo prese-netilo. Nihče namreč ni predvideval, da je pod snežno odejo in skalnatim skokom graben, zaradi katerega je Šraufa potegnili iz smeri gibanja plazju.

Pogrešana smo našli, ostala pa so nerešena vprašanja. Zakaj je Šrauf držal vrv v roki? Kje ju je presenetil plaz? Po kateri smeri sta hotela plezati?... Odgovor nanje sem dobil konec decembra 1996 v pogovoru z novomeškim alpinistom **Andrejem Markovičem**, ki je 26. 12. 1995 plezal v vrhnjem delu Male Mojstrovke. Povedal je, da je nekaj časa hodil po stopinjah dveh, ki so vodile z vrha Nad Šitom glave proti vrhu Male Mojstrovke. Na vprašanje, kako je vedel, da sta bila dva, je odgovoril, da je enkrat šel prvi *direktno navzgor, drugi pa je naredil manjšo kljuko in se nato priključil prvemu. Sledi so vodile do grape pod vrhom, nato pa ni bilo videti nobenih znakov, ki bi kazali na to, da sta na vrh prišla. Tudi na poti proti Vrščicu ni bilo nobenih sledi.*

Torej sta šla po poti, ki jo je Šrauf navedel v sporočilu! Z vrha Nad Šitom glave sta odšla mimo Rebra do sedla, kjer pride iz severne stene Male Mojstrovke zavarovana Hanzova pot. Nato sta se napotila proti vrhu v podaljšku majhne grape levo od normalne markirane poti. Pred vstopom v neizrazito grapo 90 metrov pod vrhom sta se hotela navezati na plezalno vrv. Šrauf jo je vzel iz nahrbtnika in jo hotel razviti, v tistem trenutku pa se je z vrha stene sprožil plaz ter oba odnesel po grapi in Kaminski smeri navzdol. Po približno 450 višinskih metrih ju je mimo malega macesna in preko zadnjega kamnitega skoka odneslo v kotanjo. Šraufu, ki je v roki držal zvito plezalno vrv, je uspelo priti iz glavnega toka plazju, a ga je globoki graben pod skalnim skokom potegnil skrajno levo. Jasna je ostala v glavnem toku. Plaz ju je odložil presenetljivo visoko zato, ker v globeli takrat še ni bilo snežne podlage.

Do mesta, kjer so ju našli, vodi samo na sliki označena grapa. Če bi ju plaz presenetil bolj levo, bi ju odneslo

proti Vršiču, če bolj desno proti normalnemu izstopu, pa bi ju zasulo v manjši kotanji pod vrhom.

Alpinista sta imela izredno smolo, da sta se znašla na nepravem mestu ob nepravem času. Njun zadnji vzpon in njuno iskanje je spremljalo veliko negativnih silnic.

Šrauf je napisal in v avtomobilu pustil sporočilo, kam gresta, ker pa je avtomobil zamedlo, sporočila nismo našli.

Nista upoštevala vremenskih razmer, otoplitve, topljenja snega v višjih legah, grmenja plazov tudi po severnih stenah Prisojnika. Nista predvidevala, da se lahko v decembru gora otrese snega enako kot spomladi. Ob isti uri je zasulo tudi planince pod Kredarico.

Ponovno se je izkazalo, da radiestezijska (nihalo, bajalica) ne more dati točnih informacij, kje so ponesrečenci. Radiestezijski so trenutna moralna opora, ki vzbujajo upanje svojcem in prijateljem, vendar samo to in nič več.

Medtem ko je avtomobil parkiran sameval na Vršiču, so bile informacije radiestezijskih: Avstrija, Švica, Italija. Ko so po naključju našli avtomobil in so reševalci iskali okoli Vršiča, so bila mnenja radiestezijskih: Mangart, Jalovec, Mala Pišnica, lovska kočica, votlina pod vrhom, zopet Švica, Himalaja, južna stran Mojstrovke, čaka vas na sedlu ob 22. uri zvečer, je živ, ampak ranjen, pojdite ponj.

Ker niti en podatek ni bil niti približno točen, to pomeni, da sta nihalo in bajalica kljub mnenju, da lahko samo koristita, ne moreta pa škodovati, za iskanje pogrešanih, pa naj bodo živi ali mrtvi, popolnoma neuporabna. Seveda pa si tega nihče ne upa reči naglas, kaj šele dokazati.

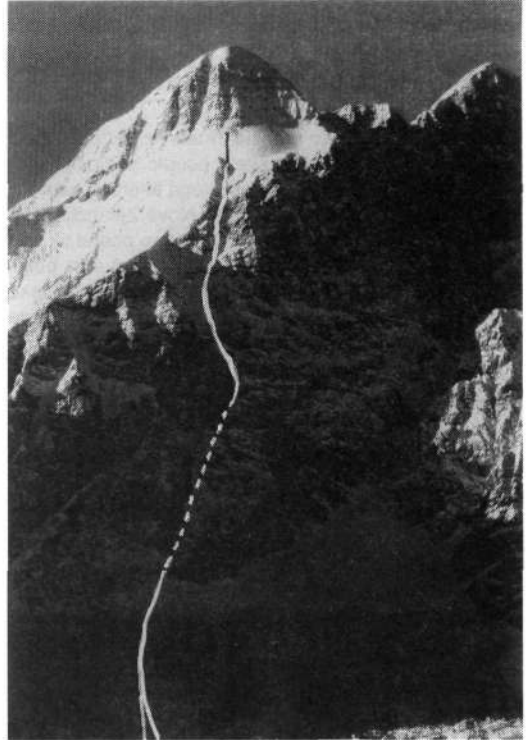
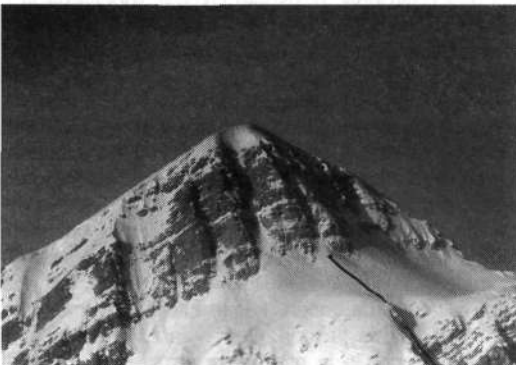
Iskanje z zemljevidom Slovenije in sliko pogrešanega do sedaj po mojem mnenju ni bilo uspešno niti v enem primeru. Vedno, ko najdejo pogrešanega pet ali več kilometrov stran od mesta, ki so ga določili radiestezijski, mediji to napihnejo v uspešno najdbo.

Psi, naučeni iskanja živih markirantov, niso reagirali na sladki vonj razpadajočih beljakovin ali pa so se ga bali. Ta vonj so nekateri razlagali kot vonj plazov, ki ga povzročajo vejice, trava, iglice in listje.

Luca in Jandi sta uspešno opravila nalogo. Ari se je

Vrh Mojstrovke: tam, kjer je narisana pika, sta se alpinista hotela navezati in splezati na vrh, pa ju je zajel plaz.

Foto: Boris Bertonec

Tukaj in nikjer drugje je plaz nosil alpinista in ju odložil spodaj pod malim macesnom.

hitro naučil prepoznati nenavaden vonj. Ostale štiri-nožne pomagače bo potrebno tega še naučiti.

Po najdbi nahrbtnika je bila lokacija plazov 100-odstotno potrjena. Reševalci so ponesrečena s sondami nekajkrat zadeli, vendar zaradi bližine tal tega niso zaznali. Ko sonda zadene ponesrečenega in se reševalcu zaradi sumljivo, se pri ponovnem vboju v isto luknjo sonda upogne in zdrsne mimo ponesrečenega do tal. Treba je biti pozoren in ne brezglavo hiteti, saj je časa dovolj.

Razmisliti bi bilo potrebno tudi o tem, da so imele stare sonde kaveljčke na konici, na katere se je ob morebitnem dotiku obleke ujelo kakšno vlakno ali volna. Nove sonde teh kaveljčkov nimajo, tako da ne moreš preveriti, v kaj si zadel.

Pri daljšem iskanju, ko vemo, kje so ponesrečeni, pa jih ne moremo najti, se v nemoči začne kopanje jarkov do tal. To je samo izguba energije in časa, ki ne prinese željenih rezultatov.

Takoj po najdbi avtomobila so v vpisni knjigi na vrhu našli tudi podpis Andreja Markoviča. Policaj ga je obiskal naslednji dan ob 3. uri zjutraj. Povedal mu je isto kakor meni, vendar se nikomur ni zdelo, da je to zelo pomembna informacija.

Do pogrešanih se lahko pride samo z glavo in sposobnostjo prisluhni znakom, ki jih ponuja narava, ter s prostovoljnimi nesebičnim delom množice reševalcev, ki so vsak hip pripravljeni nuditi pomoč vsem, ki jo potrebujejo.